

- Strah od slobode
- Narodne svetinje

- Naslovnica
- Događaji
- Terme dana
- Swjet
- Gospodarstvo
- Komentari
- Tribina
- Kultura
- Sport
- Zagreb i Županija
- Crna kronika
- Sa svih strana
- Zivot

- WWW arhiva
- PDF arhiva

- Kina
- RADIO
- HRT
- TV programi
- Putokaz
- Tečajna lista

- Vjesnik - 70 godina
- Plava vrpca Vjesnika
- Izbori 2009
- Lokalni izbori 2009
- Hrvatska u NATO-u
- Izbori 2007

- Vaša pisma
- Postavke

- Pretplata
- Marketing
- Narodne Novine d.d.
- Impresum

Strah od slobode

Sloboda i neovisnost, obrazovanje i informacija ne mogu biti određeni samo pravima - moraju se pronaći i u obvezama. I to ne u obvezama koje nameće politika, nego u zadacima koji proizlaze upravo iz konzumiranja slobode i autonomije

Bolest neoliberalnoga kapitalizma koji se zakotrljao ovim nekad (na ideološkoj razini) samoupravnim prostorima, razotkriva se sličnim simptomima u različitim područjima društvene zbilje. Već letimičan pogled na inicijative i diskusije u povodu prijedloga zakona o sveučilištu i znanosti te aktualne analize situacije u medijima pokazuje indikativne sličnosti i gotovo pa identično ishodište.

Kad je o sveučilištima riječ, na djelu su dva straha: s jedne strane to je strah politike od autonomije sveučilišta, a s druge strah pojedinaca sa sveučilišta da se ne bi otkrili oni oblici rada kojima su se sveučilišta počela urušavati na način politike ogrezle u korupciji, nepotizmu, nedemokratskom ponašanju, bahatosti i nedodirljivosti. Isti strahovi opsjedaju medije. Politika ih ne želi ispustiti iz ruke, a istodobno teze, govori, žalopojke medijskih ljudi o slobodi medija, (auto)cenzuri, miješanju politike i sličnim bolestima dio su strategije prikriivanja realnih problema u samoj strukturi medijskih posredovanja, problema čije nerješavanje omogućuje sve anomalije politike. Svaki ulazak medija u trgovinu s politikom poguban je za neovisnost medija i izravan put politici prema samovolji i svim oblicima nedemokratskog ponašanja.

U prirodi je političkog, kao i korporacijskog uma, da ne podnosi autonomnu djelatnost znanstvenika sa sveučilišta, odnosno neovisnih novinara u okvirima privatnih korporacija. Otuda inicijative koje pod krinkom uređenja stanja na tržištu ili u medijima zapravo idu prema dokidanju slobode i autonomije znanosti i slobodnog novinarstva. Događaji na sveučilištima pokazuju podložnost koruptivnom duhu političko-korporacijskih krađa, a mediji su se pokazali nekritički otvorenim prostorom kreiranja javnosti PR-agencija (u službi politike ili velikih korporacija) ili izravnog utjecaja politike.

Ako se pogledaju prigovori koje su MZOŠ-u poslale ustanove kao što su HAZU, KBF, Institut za razvoj obrazovanja, sveučilišta u Rijeci, Zadru, Zagrebu, Nacionalno vijeće za znanost, Institut za filozofiju i mnogi drugi vidljiv je opći strah od uvođenja politike na sveučilište.

Onako kako je postavila svoje poslušnike u Agenciji za elektroničke medije i HRT-ovo vijeće, kao i u mnoge druge slične ustanove, politika sada želi svoje ljude postaviti u tijela pomoću kojih bi zagospodarila oazama sveučilišta. Manevrima ustupaka, trgovine, prijetnji ili opstruiranja politička svijest lako pronalazi istomišljenike u svijetu medijskih korporacija kao i u dimenziji čitavog jednog novog pokreta privatnih učilišta.

Interes je medija širenje prema maksimalnom broju konzumenata, a osnovni je interes političara da ih vidi što veći broj konzumenata. Politička opravdanja, kako je nešto izgovoreno za predizborne kampanje, imaju svoj realni nastavak u jasnoj orijentaciji svih velikih političkih stranaka da što veći broj medija, urednika ili novinara upregne u kolo interesa vlastite stranke. Prikriveno oglašavanje danas je na djelu sa svakom novinskom konferencijom. Malo toga se kaže, ali se puno toga vidi na pozadini ispred koje se stoji. Logotipi i poruke rade svoje. Neplaćeno. Nekažnjeno.

Sustavom dopusnica, inspekcija, odugovlačenjem ili hitnim rješavanjem politika upravlja učilištima. Mjestimice je to i dobrodošlo zbog niske razine ponuđenih programa i proizvodnje kadrova za burzu... No problem su sveučilišta čija su stoljeća postojanja učvrstila svijest o autonomiji znanosti i obrazovanja u odnosu na prolazne strukture partijskih moćnaka. Ne smije se, naravno, zaboraviti da niti sveučilišta niti mediji nisu pomeši ispred svojih vrata. Sloboda i neovisnost, obrazovanje i informacija ne mogu biti određeni samo pravima - moraju se pronaći i u obvezama. I to ne obvezama koje nameće politika, nego u zadacima koji proizlaze upravo iz konzumiranja slobode i autonomije.

Zatvorena u svoje feude, sveučilišta su počela poprimati manire partijskih ili političkih struktura. Nepotizam i samovolja nerijetko su zažrvjeli umjesto pružanja šanse najboljima i slobode. Jurnjava za novcem otvorila je više nego sumnjive oblike kupoprodaje znanja, a torbarenje je postalo gotovo pravilom.

Ova samoskrivljena nezrelost znanstvenih i sveučilišnih radnika sjajan je otvoren poziv politici da pod izgovorom dokidanja takvih odnosa na sveučilištu uvede nova tijela koja bi imala zadatak političke kontrole znanosti, znanstvenika i sveučilišta. Paradox je sljedeći: sveučilišta i znanstvenike, koji bi trebali biti perjanice slobode, autonomije, časti i ostalih društveno prihvatljivih vrijednosti, treba kontrolirati politika koja čak i kada nije korumpirana, pati od partikularnosti interesa stranke koja je na vlasti.

Ako svaka nova vlast donosi sa sobom nekoliko tisuća »zaslužnih« kadrova koji se udomljavaju u ustanovama u kojima politika ima utjecaj, jasno je da politici nakon svakih izbora treba sve više radnih mjesta za zaslužne skupljače glasova, odnosno, takvih institucija za zbrinjavanje ne stručnjaka, nego politički aktivnih istomišljenika.

Politici odgovara uspavanost na sveučilištu, nepotizam, rasprodaja ispita, negativna selekcija... Sveučilište se ipak buni. U toj će svojoj pobuni naići i na propitivanje vlastite samoskrivljenosti. Logikom stvari i na to će pitanje morati odgovoriti. Bez toga nema utemeljenja u slobodi i autonomiji. Ali zašto mediji šute o svojoj ovisnosti o političkoj i korporacijskoj svijesti svojih naredbodavaca? Komercijalnim televizijama njihovi informativni programi služe za trojansko trgovanje s političkim strukturama. Kada emitiraju zaglupljujuće formate poput »Farma« i »Big Brother«, pozivaju se na svoju komercijalnu dimenziju. Istodobno i tim formatima, ali i svojim informativnim programom, utječu na javno mnijenje. U toj činjenici jasan je putokaz o dužnostima tih televizija koje inače stoje zabilježene u njihovim osmišljanim aktima a kojih se one ne pridržavaju. Nekažnjeno.

Podvojenost javnog i komercijalnog (sredstva od pretplate i oglašavanja) omogućuje im dobru pregovaračku trgovačku poziciju prema politici, javnosti i kritici. Istodobno to određuje i profil ljudi koji dolaze na rukovođača mjesta. Riječ je o spretnim, elokventnim trgovcima koji znaju manipulirati različitim interesima, molbama, pritiscima, napadima, željama i slično.

Kada se jedno uz drugo stave pitanja sveučilišta i pitanja javnog televizijskog servisa, jasnije se ocrtava kako inicijativa političkih stranaka ne ide, a po svemu sudeći nikada i neće, u smjeru autonomije sveučilišta, odnosno slobodnih medija. Takva inicijativa možda mora doći iz samog sveučilišta, iz medija, odnosno od studentskih, građanskih grupa i udruga čija je političnost na tragu iskonskog shvaćanja politike, onoga što bi politika mogla i morala biti.

Sead Alić,

voditelj Centra za filozofiju medija u Zagrebu